

SVOBODNA SLOVENIJA | 85 LET

ESLOVENIA LIBRE

Glasiilo Slovencev v Argentini

www.svobodnaslovenija.com.ar

[f Svobodna Slovenija](#)

[svobodna.slovenija](#)

Leto LXXXV | 22. marec 2026 - Buenos Aires, Argentina | Št. 6

PISMO ŠKOFA ANTONA JAMNIKA

Zahvala gospodu Janezu Cukjatiju

Gospod Janez Cukjati se za letošnjo Veliko noč poslavlja od slovenske skupnosti v Mendozi in odhaja v Congregazioni Dei Servi della Carita v Buenos Aires, kjer bo bival v redovni skupnosti, hkrati pa po svojih močeh pomagal pri njihovem pastoralnem delu. Gospod Janez, ki je letos 17. februarja praznoval 75. rojstni dan, je izrazil svojo osebno željo, da iz zdravstvenih razlogov odide bivat v skupnost, kjer bodo lažje poskrbeli zanj, saj so vse dosedanje službe, ki jih je z ljubeznijo in predanostjo opravljal v Cerkvi, pa tudi leta prinesejo svoje, zahtevale svoj davek. Gospoda župnika Janeza Cukjatija sem bolj osebno spoznal, ko sem bil leta 2022 na pastoralnem obisku v Argentini. V Mendozi je potekalo tradicionalno Martinovanje, hkrati pa je bilo več časa

za pogovore z vami, dragi rojaki in tudi župnikom slovenske skupnosti v Mendozi gospod Janezom.

Občudujem njegovo vitalnost, neverjetno voljo in moč, da je preplezal toliko hribov, hkrati pa tudi njegovo duhovniško predanost in srčnost, saj je s takšno ljubeznijo skrbel za vas dragi rojaki v Mendozi. Vitalnost telesa in duha sta bili zanj izvir duhovniškega pričevanja, molitev, obhajanje zakramentov, predvsem svete maše in duhovno spremljanje slovenske skupnosti v Mendozi. Gospod Janez, v svojem imenu in v imenu Slovenske škofovske konference, bi se vam rad zahvalil za vse vaše molitve, za vse vaše darovano trpljenje, vaše duhovniško pričevanje, za vašo iskrenost ter vašo zvestobo in ljubezen v duhovniški službi. Naj vas še naprej spremljata Božji blagoslov in varstvo Marije Pomagaj, obilo

zdravje vam želim, da boste v svoji duhovniški službi lahko naredili še veliko lepega in dobrega.

V Mendozo prihaja Gašper Mauko

Obenem pa želim gospodu Gašperju Mauku, ki bo z veliko nočjo prevzel službo župnika slovenske skupnosti v Mendozi, veliko korajže, moči, mladostnega duha duhovniškega pričevanja, ki zna prisluhniti izzivom sodobnega časa, ki so postavljeni pred duhovnika in vas dragi rojaki, ko gre za krščansko pričevanje. Starejši in bolni, družine, mladi, otroci Slomškove šole, so prva skrb vašega duhovnika, predvsem pa želim, da vključi v svoje delo vse vas dragi rojaki, kajti prav živa občestva, vaše nasveti, pogovori, vprašanja, so spodbuda, da more duhovnik

biti zares biti blizu vsem ljudem, še posebej tistim, ki so se morda oddaljili od Boga in vsem, ki ga iskreno iščejo. Gospod Gašper bo še naprej vključen v pastoralno mladih tudi v Buenos Airesu, še posebej ko gre za duhovne vaje, romanja mladih, počitniške tedne... itd in tudi druge oblike sodelovanja z gospodom Francijem, narodnim delegatom in gospodom Robertom.

Dragi rojaki, prosim vas, da še naprej z molitvijo podpirate vaše duhovnike, molimo skupaj za nove duhovne poklice, Gospodu Gašperju pa želim, da s svojimi mnogi darovi obdaruje, mnoge, ki jih bo srečeval v svoji duhovniški službi v Argentini, posebej vas dragi rojaki v Mendozi.

Msgr. dr. Anton Jamnik, škof
Predsednik Komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu pri Slovenski škofovski konferenci

OBČNI ZBOR CENTRALNE MLADINSKE ORGANIZACIJE 2026

V nedeljo, 1. marca, smo se mladi zbrali v Slomškovem domu, da bi obeležili začetek mladinskega leta. Zbrali smo se ob 9. uri pri sveti maši, ki jo je daroval g. Gašper Mauko. Pri petju so sodelovali mladi iz vseh domov. Po maši smo delili skupni zajtrk in nato pričeli z občnim zborom.

Preden smo začeli, smo prosili g. Gašperja za molitev, nato pa prebrali blagajniško in tajniško poročilo za leto 2025. Zatem smo želeli narediti refleksijo preteklega leta, zato smo pripravili »analizo SWOT«, da bi izvedeli, kaj mislijo mladi. Z veliko pomočjo g. Gašperja smo izpolnili vprašanja in nato skupaj pregledali ter delili rezultate.

Predstavili smo nove odbornike ter načrte za novo leto, kaj bomo delali in kdaj. O teh načrtih smo se pogovarjali in tudi druge mlade vprašali, kako bi lahko skupaj preživeli leto.

Novi odbor za leto 2026 je tako sestavljen:

- Predsednika: Erika Čeč in Ivan Urbančič
- Tajnica: Alenka Modic
- Blagajnika: Mikaela in Boštjan Hanjže
- Gospodarja: Damian Malovrh in Niko Goljevšček
- Športna referenta: Cristian Šenk in Andrej Kočar
- Socialna omrežja: Mora Čeč
- Avdiovizualna sredstva: Jeremias Žitnik

Hvaležni smo, da lahko rastemo kot skupnost in se srečujemo. Z upanjem in novo motivacijo pričakujemo novo leto delovanja ter se že pripravljamo na nove prireditve.

Hvala vsem, ki ste se odzvali našemu vabilu!

Odbor SDO-SFZ 2026

OBISK SEMINARJA ZA UČITELJE v Sloveniji

Od 4. do 11. februarja sva se učiteljici Guadalupe Nemanič (vrtec) in Makarena Nemanič (slovenska zgodovina), ki poučujeta v slovenski šoli sv. Cirila in Metoda v Mendozi, udeležili »Seminarja za učitelje«, v Sloveniji. Seminar je namenjen pridobivanju strategij in gradiva za poučevanje slovenskega jezika in kulture naših prednikov. Na tečaju so sodelovali tudi učitelji in učiteljice iz drugih slovenskih šol v Argentini, Braziliji, Združenih državah Amerike in na Japonskem.

Program seminarja je vključeval široko paleto dejavnosti. Udeleženci so bili seznanjeni s poučevanjem z vidika identitete, ki poudarja slovensko identiteto kot jedro jezikovnega učenja in pridobivanja znanja o naših dediščinskih običajih. Prav tako smo imeli prilžnost prisostvovati predavanjem učiteljev iz Slovenije in kolegi, ki poučujejo jezik, kot sta Mihaela Knez in Rada Lečič, priznani učiteljici jezika in avtorici učnih gradiv za odrasle in otroke. Pridobili smo tudi orodja in vire

za spodbujanje branja in razumevanja, ki sta ključna za pridobivanje besednega zaklada in poglobljeno poznavanje slovenskega jezika.

Ob 8. februarju, državnem prazniku, znamenem kot »Prešernov dan«, smo se udeležile državne slovesnosti v čast slovenski kulturi v gledališču Cankarjev dom v Ljubljani, kjer smo bile priče podelitvi priznanih Prešernovih nagrad. 9. februarja je bil organiziran izlet v regijo Goriška, kjer smo udeleženke spoznale zgodovino in turistične znamenitosti tega dela države. Seminar se je zaključil z obiskom slovenske državne skupščine, ki je omogočila neposreden stik med šolo iz Mendoze in državnimi organi, ki so organizirali seminar. Na koncu smo se udeležili sprejema in pogostitve na Uradu vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki ga je vodila glavna organizatorica seminarja Susana Martinez.

Guadalupe in Makarena Nemanič

NAŠ POGOVOR | *Marcelo Brula*

Marcelo Brula je med slovensko skupnostjo v Argentini nadvse znan in ne potrebuje predstavitev, saj je bil dolgoletni učitelj petja, dolga leta je bil podpravnatelj in ravnatelj Slomškove šole, pet let je bil v Zedinjeni Sloveniji referent za vse slovenske šole v Argentini, kot odličen operni pevec je sodeloval pri raznih pevskih zborih (Gallus, pevski zbor v San Justu, zbor Ex Corde). Poleg tega je režiral mnogo otroških in mladinskih iger, vsi se spomnimo predvsem muzikalov *Hvalnico družine Trapp*, *Fantoma iz opere*, *Lepotico in zver* in *Kerigma*. Zato ni bil nihče presenečen, ko ga je v Sloveniji (kamor se je z družino preselil leta 2021) strokovni odbor izbral za režiserja Škofjeloškega pasijona. (glej članek v Svobodni Sloveniji:

svobodnaslovenija.com.ar

Tudi o Škofjeloškem pasijonu smo že večkrat objavili v Svobodni Sloveniji (<https://svobodnaslovenija.com.ar/skofjeloski-pasijon-1721/>, <https://svobodnaslovenija.com.ar/skofja-loka-rojstni-kraj-skofjeloskega-pasijona/>) in ne bomo sedaj ponavljali.

Bližajo se tako težko pričakovane predstave Škofjeloškega pasijona, z Marcelom pa smo imeli kar obširen pogovor:

→ **Marcelo, kako si se za režijo Škofjeloškega pasijona odločil, kako je potekala selekcija, in kaj si počutil, ko si izvedel, da si bil izbran.**

Ni šlo za samovoljno imenovanje, temveč za resen, javni izbor. Strokovni odbor je razpisal razpis; do 30. 9. 2024 sem moral oddati celotno vlogo — koncept uprizoritve, motivacijsko pismo, življenjepis in režijske izkušnje. Na razgovor so povabili štiri kandidate; v miru sem pojasnil svojo vizijo in odgovarjal iz srca. Dokler ni bila odločitev znana, sem imel mešane občutke — navdušenje, odgovornost in tudi negotovost, vedno sem si pa rekel: naj bo Božja volja. Nisem veliko premišljeval o tem, če bom izbran ali ne. Bil sem popolnoma vdan. Miren. Imel sem družinsko podporo. Še predno sem se vpisal, smo doma govorili o tem, saj brez njihove podpore ne bi sprejel takega projekta.

Ko sem konec oktobra 2024 izvedel, da sem izbran, sta se preplavila veselje in ponos. Zame ima izbira poseben pomen tudi zato, ker sem Slovenec, rojen v Argentini — režiji tako pomembne prireditve daje dodatno težo simbolike povezava diasporične zgodbe z domovino. Projekt sovпада s pomembnimi jubileji: 300 let pasijona in bližina stoletnice od Debeljakove uprizoritve — zato čutim tudi posebno zgodovinsko odgovornost. Pa še to ta bo prva uprizoritev po njegovem vpisu na UNESCOv seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva (2016), kar potrjuje njegovo izjemno vrednost in pomen v ohranjanju naše duhovne identitete.

→ **Kako se razvija delo režiserja tako pomembnega in edinstvenega pasijona?**

Delo se je začelo že pred samim izborom — pri prijavi sem moral pripraviti konceptualno zasnovo, zato sem najprej temeljito preučil besedilo. Mnogi ga poenostavijo kot »križev pot«, a razlika je ključna: križev pot je pobožnost z razmišljanjem ob postajah, medtem ko je Škofjeloški pasijon baročna pasijonska procesija — široka, javna uprizoritev z mnogimi podobami, simboli in prizori, ki segajo zunaj same poti na Kalvarijo. Pasijon je nekakšna živa knjiga vere, mesta in skupnosti, zato režiser nima popolne svobode; treba je spoštovati zgodovinski okvir in režijsko knjigo, hkrati pa ustvariti jasen in čustveni ritem, ki nagovori sodobnega gledalca.

Ko sem besedilo »osvojil«, sem si začel

predstavljati konkretne postavitev prizorov. Nato sem se povezal z vodji skupin, ki so moja neposredna vez z igralci; brez njihovega dela tega projekta ni mogoče izpeljati. Izvedel sem avdicije, sestavil prizore in organiziral vaje: do srede februarja so vaje potekale po vaseh (sam sem šel iz ene vasi v drugo, kjer so me čakali igralci za vajo), v zadnjem mesecu pa smo začeli z vajami v samostanu v Škofji Loki.

→ **Koliko pomočnikov imaš, in na katerih področjih?**

Kot sem omenil, za vsak prizor je odgovorna ena oseba: vodja igralske skupine. So pa prizori, ki so konceptualno eden, v praksi pa je razdeljen na več skupin. Torej iz 20 prizorov nastane 34 skupin in 30 vodij. Oni so moja vez z igralci.

Poleg vodij prizorov deluje več ekip. Vodja projekta, imenovan s strani strokovnega odbora, je Jakob Vrhovec — on skrbi za finance, prodajo vstopnic, koordinacijo vseh ekip, pogodbe, dovoljenja in vse birokratske zadeve, brez katerih izvedba ne bi bila mogoča. Moja desna roka je Klemen Karlin; usklajuje termine, vodi evidence igralcev, opozarja vodje skupin, kje še kdo manjka, usklajuje termine, da igralci pridejo na poskus kostumov, da so vsi njihovi podatki pravilno vpisani, pa še ogromno drugega nevidnega dela. Zadnji mesec pa sta mi skočili na pomoč še žena Marta Selan in Angelca Miklič Podržaj. Pri tolkih igralcih na odru en sam režiser težko vse vidi.

Za operativno izvedbo skrbi tudi vodja organizacije, ki koordinira široko mrežo prostovoljcev — doslej jih je vključenih nekaj čez 300: redarji, postavljalci odrov, vezisti, scenografi, rekviziterji, tehniki, vodje prizorišč, informatorji, oskrba in še mnogi drugi, večinoma nevidni, a ključni za gladek potek. Poskrbljeno je tudi za logistiko prehrane prostovoljcev — kuharice in kuharji pripravljajo malice (ja, zagotovili bomo tudi približno 3.000 štrudljev!).

Veliko nevidnega dela opravijo šivilje in kostumografska ekipa: vsakemu igralcu je treba kostum pomeriti in prilagoditi. Sem kar zahteven v tem delu, saj me že poznate. Čeprav imamo v fundusu že več kot 900 skrbno hranjenih kostumov, ki so tudi zaščiteni kot kulturna dediščina, smo šivali tudi nove kose za aktualne potrebe.

Za vizualno enotnost in izdelavo novih kostumov in scene skrbi Andrea Quadri — moja svakinja — s katero sva že dolgo let sodelovala v Slomškovem domu. Kot zanimivost: tudi dr. Tine Debeljak je nekoč imel za scenografijo svojo svakinjo, Baro Remec — zgodovinske paralelnosti so ganljive.

Število prostovoljcev se bo ob pričetku predstav še povečalo, saj bomo potrebovali dodatne izmenične in podporne ekipe za varnost, informiranje gledalcev, prometno ureditev in vremenske neprilike.

→ **Koliko igralcev bo? So vsi prostovoljci? Kje in kako si jih iskal? Kako si jih izbiral?**

Skupaj igralcev, oziroma prostovoljcev je več kot tisoč. Govorečih vlog je 86. Kot omenjeno je velika večina prišla na pobudo vodij skupin, nekaj pa tudi prek odprte spletne prijavnice — vsak, ki se je prijavil, smo ga skušali umestiti v primeren prizor. Vodjem sem podal opis vsakega lika, oni so nato iskali (in še iščejo) in klicali sodelujoče v svojih skupinah. Posebno številčna skupina so otroci v zboru Adamovih otrok — prijavilo se jih je 165.

→ **Kakšni osebni pečat želiš dati letošnji različici pasijona? Kaj si spremenil glede originala?**

Ni velikih vsebinskih sprememb — besedilo je

zaščiten in ga ne spreminjamo. Vsak režiser pa vseeno postavi svojo interpretacijo in poudarke; jaz sem se skušal držati Romualdovih navodil ter raziskav p. Marjana Kokalja iz leta 1999 in svetopisemskih razlag dogodkov.

Ena opaznejših novosti letos so rimski vojaki — v izvirniku jih ni, a vemo, da so bičali in kronali Jezusa, zato se mi je zdelo nenavadno, da jih ni v uprizoritvi. Namen ni sesuti baročne matrice, temveč dopolniti berljivost prizorov tam, kjer zgodba to zahteva. Velik poudarek dajem tudi Marijinemu trpljenju in njeni vdanosti v Božji načrt — želim pokazati, kako Mati spremlja Sina do smrti, kako v njej prebiva izjemna ljubezen kljub neizmerni bolečini.

Veliko delam na tem, da igralci razumejo svoje like: kaj so mislili, kaj so čutili — le tako lahko sporočilo živo prenesejo na občinstvo. Novost, ki sem jo uvedel, je tudi, da imamo za skoraj vse govoreče vloge po dva igralca, kar omogoča večjo fleksibilnost in boljšo kvaliteto izvedbe. Druge spremembe ohranim kot presenečenje — naj publika sama doživi Pasijon.

→ **Škofjeloški pasijon ni navadna gledališka predstava, saj se vrši kot procesija po ulicah in trgih starega mestnega jedra Škofje Loke. Kakšne posebne izzive ima ta posebnost?**

Največji izzivi poleg same igre so logistika poti in prehodov, varnost množic, zvočna pokritost na odprtem terenu, vremenski vplivi, usklajevanje prostovoljcev na različnih straneh mesta in usmerjanje prometnih ter komunalnih služb. Hvala Bogu največ tega dela rešujejo prej omenjeni in njihove ekipe. Jaz sem seveda seznanjen z vsem, jim pa rade volje prepustim delo.

→ **Škofjeloški pasijon tudi ni navadna gledališka predstava, ker je po eni strani najstarejše ohranjeno dramsko besedilo v slovensčini in edina, v celoti ohranjena, režijsko pasijonska knjiga v Evropi iz začetka 18. stoletja. Leta 2016 je Škofjeloški pasijon dobil Unescovo priznanje in zaščito ter bil vpisan na UNESCOv Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. Predvsem pa ima versko pomembnost. Kako je vse to vplivalo nate?**

To breme je resno in neizogibno — hkrati velika čast in velika odgovornost. Unescovo priznanje nas postavlja v evropski kontekst: naše delo gledajo strokovnjaki in prijatelji pasijonske tradicije po vsej Evropi, obenem pa to priznanje zahteva strokovnost in skrbno varovanje izročila. EuroPassion povezuje pasijonce iz številnih držav, vendar je Škofjeloški pasijon edini vpisan na Unescov seznam — to je nekaj zelo pomembnega.

Kar zadeva vero: zame je Pasijon najprej verska izkušnja in šele nato kulturni dogodek. Ne znam in nočem ločiti teh dimenzij — prav versko sporočilo daje predstavi globino in smisel. Zato pristopam k uprizoritvi s spoštovanjem in premissljenostjo, z željo, da nagovori notranjo refleksijo gledalcev. Moje vodilo je: Pasijon ne govori samo o smrti in trpljenju, temveč predvsem o vstajenju, upanju in ljubezni — in to sporočilo skušam pristno in skrbno prenesti. Ob tem se zavedam, da nisem le avtor letošnje režije, temveč tudi skrbnik dragocene dediščine.

→ **Škofjeloški pasijon je tudi povezan s slovensko skupnostjo v Argentini. Leta 1936 so ga uprizorili na dvorišču meščanske šole pod naslovom Škofjeloška pasijonska procesija. Pripravila sta ga dr. Tine Debeljak in režiser Pavel Okorn. Škofjeloški pasijon je bil uprizorjen tudi v Slovenski vasi v Argentini. In sedaj si režiser ti. Kakšni so tvoji občutki ob vsem tem?**

Globoko ganjen sem, da ga je dr. Tine Debe-

ljak pripravil leta 1936 in da so Škofjeloški pasijon igrali Slovenci v Argentini v '70 letih, da obstaja ta zgodba vezi — ta nit povezuje diasporo z izvorom in me navdaja s ponosom in odgovornostjo. Čutim, da pasijon presega meje: ni le lokalna prireditev, ampak most med skupnostmi, kjer sem tudi sam rojen.

Veseli me, da me kar nekaj Slovencev iz Argentine spremlja na tem projektu. Jih omenim, ker vem, da jih poznate in da začitite, da smo še naprej povezani. Seveda je najprej vsa moja družina brez katere ne bi nikdar nič mogel narediti. Družinska podpora je bistvena za take projekte. Med nastopajočimi so Tati, Martin, Katja, Magu in Vero Brula, Andrejka, Tomaž, Sofi in Santi Gaser, Tomaž Filipič in Nataša Qualizza; za »odrom« pomaga jo žena Marta Selan, svakinja Andrea Quadri in brat Pavel Brula, Angelca Podržaj Miklič in Adrian Gaser ter še drugi, ki se bodo pridružili pozneje. Poleg tega imam veliko slovenskih prijateljev, ki so mi nesebično priskočili na pomoč. Vsa ta povezanost dokazuje, da je seme, posejano daleč od domovine, obrodiло sad in se vrača kot živa skupnost prijateljev. Vesel sem, da me Bog ima tako rad, da me je obdal s tako dobrimi ljudmi okoli sebe.

In ker govorimo o slovenski skupnosti, ne morem mimo tega, da se zahvalim vsem, ki so molili zame za čas moje bolezni. Sem neizmerno hvaležen vsakemu posebej, ki se je spomnil in molil zame in za moje zdravje. Božja previdnost je že tako hotela, da se je vse tako zgodilo. Včasih ne razumemo zakaj, se pa stvari tako lepo odvijajo, če se vdamo v Njegove roke. Res sem čutil bližino Boga in vseh vas, ki ste se spominjali name. HVALA vam iz srca!

→ **Pasijon se bo predstavljajal 8 večerov. Kaj se zgodi, če hudo dežuje? Koliko gledalcev je lahko vsak večer?**

Predvidenih je osem predstav: generalka s publiko in pred generalka, premierni večer in sedem rednih nastopov. Generalka in petkova predstava sta namenjeni tudi šolam — osnovne šole jih pogosto vključijo kot del kulturnega dneva. Župnijskim skupinam tudi koordiniramo avtobus in vstopnice.

V primeru slabega vremena, močnega dežja, imamo rezervne termine.

Na predstavo lahko sede približno 3.000 gledalcev, zraven pa je še prostor za stoječe obiskovalce. Predstava poteka na štirih prizoriščih hkrati — procesija se premika mimo vsakega prizorišča, pri čemer se posamezen prizor v praksi odigra štirikrat na dan, dokler procesija ne prehodi celotne trase. Uporabljamo tudi prenosne odre, ki jih nosijo močni moški in fantje na ramenih; na teh odrih nastopajo igralci — za marsikoga poleg kulturnega izziva je tudi pravi fizični napor. So pa vsi ponosni, da to zmorejo!

→ **Prodaja vstopnic je na razpolago že nekaj časa. Ali veš, koliko so jih že prodali? Kateri sektor je najboljši za ogled pasijona?**

Prodajo vstopnic sproti spremlja vodja projekta, zato nimam natančnih dnevnih števil. Lahko pa povem, da je do zdaj prodanih že več kot polovica vseh vstopnic — torej več kot 20.000. Škofjeloški pasijon se odvija na štirih

NAŠ POGOVOR | MARCELO BRULA

prizoriščih. Prizorišče A je za vse predstave že razprodano. Tudi dve predstavi sta že razprodani.

Kateri sektor je "najboljši", je težko enoznačno odgovoriti, ker ima vsako prizorišče svoj posebni čar:

Prizorišče A na Mestnem trgu prinese najbolj pristno vzdušje Škofje Loke – čar zgodovinskega jedra in značilnih hiš je res nekaj posebnega.

Prizorišče B je največje, pod gradom, in mnogi pravijo, da je med uprizoritvijo tam najlepši razgled.

Na prizorišču C se predstava najboljše sliši, zato je odlična izbira za tiste, ki jim je pomembna zvočna jasnost.

Prizorišče D pa je meni osebno najlepše – ima posebno atmosfero, ki jo je težko opisati, dokler je ne doživiš. Kamnita stena kašče daje odru čudovit okvir.

→ Režijo si prevzel poleg običajnega dela in dela v kavarni Momentos. Ali sploh kaj počivaš? Koliko ur na dan ti uspe spati?

Poleg vseh drugih obveznosti režijo Škofjelo-

škega pasijona usklajujem z redno službo v Gozdnem gospodarstvu Bled, kjer sem vsak dan vsaj osem ur. Zadnje čase po službi pogosto grem skoraj neposredno v Škofjo Loko – včasih se doma ustavim le za hitro kavo in potem naprej. Seveda pa ne pozabim na našo kavarno Momentos. Čas v obdobju priprav res leti.

V tem ritnu v povprečju spim približno šest ur na noč — ali bolje rečeno, šest ur ležim, ker se je težko zares odklopiti. A naporno delo na srečo kompenzirata strast do projekta in podpora ekipe, na katero se lahko zanesem.

Zelo sem vesel in hvaležen, da bom lahko ta projekt izpeljal poleg vsega drugega. Kot vedno: hvala Bogu in hvala vsem domačim, ki me spremljajo, razumejo in spodbujajo.

→ Hvala, Marcelo, da si ob vsem tem delu dobil čas tudi za naš pogovor. Prepričani smo, da bo tvoje delo kot režiser Škofjeloškega pasijona zate in za vse nas nepozabno. Se vidimo v Škofji Loki!

Pogovarjal se je **Jože Jan**

OkrOgle OBLETNICE | *Dr. Anton Novačan* (1887 - 1951)

Pred 75 leti, 22. marca 1951, je v mestu Posadas v provinci Misiones umrl dr. Anton Novačan, slovenski politik in eden najbolj priznanih slovenskih književnikov in dramatikov v slovenski emigraciji v Argentini.

ŽIVLJENJE DR. NOVAČANA

Anton Novačan se je rodil 9. julija 1887 v Zadobrovi pri Celju na skromni kmetiji. Oče Janez in mati Marija sta imela deset otrok, Anton je bil peti. Svojo mater je Anton opisal takole: *“Mati je bila preprosto, energično dekle, zelo nagla in nepremišljena, dobra in poštena, morda malo vihrava in kot rojena dvojčka zelo občutljiva”*. Očeta pa je upodobil s temi besedami: *“Moj oče je bil tih, toda trd in odločen ter zelo ponosen mož. V njem se je pretakala stara, divja in bahaška kri imenitnih Novačanov, ki so sloveli po bogastvu daleč naokrog... Tako pridnega in vestnega človeka nisem videl nikjer na svetu. Ni kadil, ni pil, samo robotal je in varčeval. Le v nedeljo je posedel v hladni brajdi pred kočo. Lep je bil. Belo čisto srajco je imel, lepo obrbit in počesan, močan in dostojanstven je bil - in kako blagoroden, samozavesten in ponosen!”* Mater je Novačan izgubil pri štirinajstih letih. Družina je bila zelo verna.

Anton se je šolal na celjski slovenski okoliški ljudski šoli, nato je dve leti obiskoval celjsko mestno nemško ljudsko šolo, potem se je vpisal na samostojno slovensko-nemško nižjo gimnazijo v Celju. Ker je v 4. razredu padel iz grščine, ga je oče hotel zaposlit, a je Anton pobegnil v Zagreb, kjer je nadaljeval gimnazijo, preživljal pa se je z nočnim delom v pekarni. V Zagrebu je objavil svojo prvo pesem *“Vse je strto”*. Gimnazijo je nadaljeval v Karlovcu, končal pa v Varaždinu.

Po končani gimnaziji je odšel študirat pravo v Prago, kjer je leta 1915 doktoriral. Med tem časom je potoval v Pariz, München in Moskvo. Med prvo svetovno vojno so Antonio avstrijske oblasti zaprle z obtožbo srbofilstva, nato pa je služil pri vojakih v Ljubljani,

Sarajevu in Zagrebu, kjer se je v razburkanih mesecih pred koncem vojne in padcem avstroogrške monarhije družil s hrvaškimi slikarji in literati, vmes pa snoval dramo *“Veleja”* in avtobiografski roman *“Ugasli vulkani”*.

Ko je 29. oktobra 1918 nastala nova Država Slovencev, Hrvatov in Srbov, se je Anton najprej zaposlil v tajništvu Narodnega sveta, kmalu nato pa kot ataše jugoslovanskega veleposlaništva v Pragi. Iz Prage je bil premeščen na zunanje ministrstvo v Beograd, od tam pa so ga marca 1920 dodelili k jugoslovanski delegaciji v Trstu, kjer se je odločneje lotil pisanja drame *"Veleja"*. Krstna predstava te drame je bila odigrana v tržaškem Slovenskem gledališču 29. aprila, torej malo pred požigom Narodnega doma 13. julija 1920.

Iz napetega tržaškega političnega ozračja je Novačana pritegnila Samostojna kmetijska stranka, ki so jo ustanovili slovenski liberalci kot protitež Slovenski ljudski stranki. Novačan je upal, da bo izbran za narodnega poslanca, a ga vodstvo stranke ni podprlo. Kratke službe je dobil v Novem Sadu, Beogradu in Pragi, se vrnil v Beograd kot tajnik kmetijskega ministra Ivana Puclja, a se je kmalu preselil v Celje, kjer je osnoval in urejeval tednik *“Naša vas”*. To je bilo glasilo srbske Zemljoradniške stranke za Slovenijo, kjer je branil politično in gospodarsko demokracijo in združitev Slovencev, Hrvatov in Srbov v Jugoslavijo. Avstrijska oblast je zato Našo vas kmalu prepovedala, Novačan pa je hitro ustanovil novo glasilo stranke - *“Republikanec”*. Leta 1923 je znova kandidiral na volitvah v skupščino, a je doživel hud poraz: stranka je dobila samo 1461 glasov, Slovenska ljudska stranka pa kar 56.665.

A tudi ta poraz Novačana ni premagal. Izprosil si je avdienco pri kralju Aleksandru I. na Bledu in dosegel, da je bil imenovan za tiskovnega atašēja v Varšavi, kjer je ostal do leta 1925. Ko se je vrnil v Slovenijo, je odprl odvetniško pisarno. Poročil se je z Josipino (domače imenovano Pepušo) Mahne. Leta 1930 je bil imenovan za konzula v romunskem mestu Braila, leta 1932 premeščen kot odpravnik poslov na poslaništvu v Kairu, leta 1933 v konzularno službo v Celovcu, leta 1935 pa je prevzel mesto konzula v italijanskem mestu Bari, kjer se je leta 1939 upokojil.

Ob izbruhu druge svetovne vojne in pričakovanim napadu nacistične Nemčije na Jugoslavijo, se je Novačan odločil, da se umakne iz Jugoslavije. Najprej je bežal protu Sarajevu, potem mu je uspelo pobegniti preko Sofije v Turčijo in v Jeruzalem. Tam so ga britanski agenti aretirali v sumu, da je nacistični agent, in ga poslali v internacijo v taborišče Lastrun v Emavsu. Ko so ga Britanci izpustili, je odpotoval v Kairo. Oktobra 1945 je iz Kaira odšel v Rim in potem v Trst, kjer se je po šestih letih znova združil z ženo Pepušo. Leta 1946 je v pismu prijatelja napisal: *“Domov ne morem, ker nisem komunist. Tudi sem še*

vedno impulziven, molčati ne bi mogel. Jaz sem Slovenec - in to je moj edini zakon. Mene ne more prepeljati čez to načelo nobena socialna ideja, nič, nič na svetu, kar bi bilo nad domovino. Tudi moje življenje ne!"

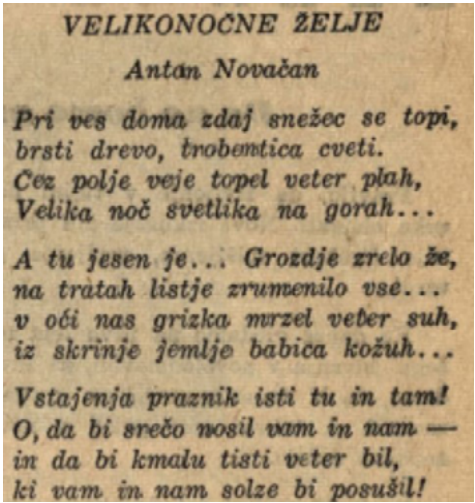
V tej dobi se je zbral in dokončal pesnitev *“Péti evangelij”*. Julija 1949 se je odločil, da se bo odselil v Argentino.

V Argentini sta se z ženo najprej naselila v Buenos Airesu, leto dni zatem pa se je preselil v Leandro N. Alem v provinci Misiones, kjer je kupil čakro 20 hektarjev. Prijatelju je v Trst navdušeno pisal: *"Imam 500 oranžnih dreves, 400 limonovih, 7 hektarjev "tunga" in moram posaditi 2 hektarja ananasa ter njivo koruze in urediti pašnik za živino"*. Imel da bi krave, konje in enega osla, 200 kokoši, dva psa in dve mački. Toda v neugodnem podnebju je zbolel na srcu. Zdravil se je v Buenos Airesu. Vračajoč se domov za velikonočne praznike, ga je na avtobusni postaji v mestu Posadas 21. marca 1951 zadela srčna kap. Pokopali so ga na pokopališču v Alemu. Pogrebci so bili Slovenci, Čehi, Poljaki in Ukrajinci. Konec leta 1965 je vdova Pepuša dala izkopati Antonove posmrtnne ostanke, jih upepelila v Buenos Airesu, žaro s pepelom pa je pretihotapila čez ocean in jo nato zakopala v grob na pokopališču v Vojniku, kjer počivata tudi Novačanova oče in mati. V marmornatem stebru, na katerem stoji Novačanov kip (delo kiparja Franceta Ahčina), so vklesani verzi iz pesnikovega Petega evangelija:

*Kakor glad mori vse živo
stre srce človeka domotožje,
dom na rodni grudi
dar najslajši je iz roke božje.*

LITERARNO DELO DR. NOVAČANA

Anton Novačan je ustvarjal poezijo, prozo in dramatiko. V hrvaškem listu *Naša Snaga* je leta 1904 objavil prvo pesem "Vse je strto". Potem je objavljala druge poezije v revijah *Hrvatski dijak* in v celjskem *Ilustrovanem narodnem koledarju*. Prve poezije so bile romantičnega značaja, nekaj let zatem se spremeni v

bolj silovito in barvitejšo (*V tujini, Sodni dan*).

Prvo večje Novačanovo delo sta bili dve knjigi naturalističnih novel *“Naša vas”*, ki sta prevedeni tudi v češčino. Najznačilnejše njegove stvaritve pa so pred vojno drami *“Veleja”* (igrana v Trstu, Ljubljani in v Pragi) in *“Herman Celski”* ter zbirka novel *“Samosilnik”*. Obe drami sta realistični, odlikuje ju veliko plastično risanje značajev, kar je bila velika odlika Novačanovega peresa. V *“Zvonu”* se je uveljavljal kot pesnik dolgih originalnih *“Nilskih pesmi”*, pisanih pod egiptskim soncem.

Pod vtisi doživetij v Sveti deželi se de Novačanu porodila zamisel pesniške trilogije *“Peti evangelij”*, ki naj bi obsegala 750 sonetov. V Rimu je napisal prvi del in ga leta 1949 izdal v Tarstu v obsegu 240 sonetov. Po njegovi izjavi naj bi *“Peti evangelij”* pomenil - zapeti evangelij v verzih. Po mnenju strokovnjakov *“Peti evangelij”* pomeni z Debeljakovo *“Črno mašo”* glavno slovensko pesniško delo, napisano izven domovine.

V slovenko emigrantsko literaturo se je Novčan uvrstil tudi s svojimi satirami o komunističnih literatih, ki so ostali v Sloveniji, ki jih je objavljval v *Demokraciji*.

V Argentini je napisal le dve pesmi, "*Balada o Matildi*" in "*Pismo*", ki sta nazorni sliki življenja slovenskih beguncev v prvih letih po prihodu v Argentino. Na svoji kmetiji v provinci Misiones je zasnoval drugi del svoje trilogije o celjskih grofih: "*Friderik celjski*", a mu je uspelo napisati le prolog.

V Zborniku Svobodne Slovenije je tako zaključen prispevek o Novačanovem delu: "Novačana je odlikovala predvsem velika ljubezen do vsega slovenskega in ta ljubezen ga je vodila v vsem njegovem literarnem, pa tudi političnem delu. Ohranjati in braniti vrednote slovenstva, ki morejo živeti samo v ozračju svobode in poštenosti - to naziranje ga je vodilo pri vsem njegovem delu. Pisati je začel v času, ko se je narod boril za svobodo in ni maral služiti peresu doma, kjer bi ne mogel pisati svobodno. Bil je med najbolj razgledanimi slovenskimi kulturnimi delavci, njegove stvaritve dosežajo višino evropskih del. Bilo mu je dano, da je pod tem vidikom in s takimi sposobnostmi mogel presoditi položaj in vrednost režima, ki tlačí naš narod doma in zato je krenil v tujino, dasi je moral v njej kloniti. Nikdar pa ni izgubil vere, da bo narod doma spet svoboden. Želel si je vrnitve domov, tega ni dočakal in tako mora na tujem čakati na prostor v domači zemlji."

Pripravil: **Jože Jan**

Viri: Svobodna Slovenija, Zbornik Svobodne Slovenije, Meddobje, Antologija slovenskega zdidskega pesništva (SKA 1980), Milan Pugelj, Anton Novačan, Cvetko Golar - Izbrano delo (Mladinska knjiga, 1971), Anton Novačan - Izbrano delo (Založba Obzorja, 1993)

KAJ SE KUHA V SVOBODNI? | *Potica*

Ko doma pečemo potico, zadiši po babici. Spomin na otroštvo, ko nisem smel odpirati kuhinjskih vrat zaradi prepiha, da bi potica lepo vzhajala.

Ko se enkrat ali dvakrat na leto uporablja babičina blatna posoda in valjjar. Žal mi je, da nisem nikoli z babico kaj spekel ali skuhal.

Recept testa za potico je klasičen, poskusili smo različne variante, spraševali mamo, tete iz Slovenije, mame in stare mame v Slovenskem domu in smo prišli do tega recepta, ki mi je najbolj enostaven:

TESTO

- Moka 600 g
- Maslo 120 g
- Sladkor 100 g
- Rum 2 žlički
- Limonina lupina naribana 1
- Pomarančeva lupina naribana 1
- 200 ml do 300 ml mleka
- Rumenjaki 3
- Žličko soli
- Kvas 40 g
- Žlico sladkorja 1
- Žlici moke 2

Recepte nadevov imam v maminem zvezku tako zapisane: orehov nadev od moje Pirčeve stare meme, rozinov nadev od Golobove stare mame, čokoladnega mi je pa poslala sestrlična iz Slovenije:

OREHOV NADEV:

- Mleti orehi 800 g
- Mleko 150 ml
- Kakav v prahu 4 žlica

- Sladkor 100 g
- Limonina lupina naribana 1
- Beljaki 3

ROZINOV NADEV:

- Rozine 1 kg
- Rum 250 ml
- Skuta 1 kg
- Beljaki 4
- Limonina lupina naribana 1
- Rumenjaki 2
- Rum 2 žlici

ČOKOLADNI NADEV:

- Maslo 250 g
- Čokolada 250 g
- 4 Beljaki
- 4 Rumenjaki
- Sladkor 200 g
- Čokoladni zmleti piškoti 250 g

Pa začnimo!

KVASNI NASTAVEK: damo kvas, žličko sladkorja in dve žlici moke v posodo, dodamo en del mlačnega mleka in premešamo, da se kvas raztopi. Pustimo da kvas naraste.

TESTO: najprej presejemo moko in dodamo sol ter premešamo. V ostalo mlačno mleko dodamo maslo in sladkor. Pomešamo da se sladkor in maslo stopita. Dodamo rum, rumenjake ter limonino in pomarančevo lupino.

Kvasni nastavek dodamo v moko in zmešamo. Dodamo počasi ostale sestavine in mešamo in sedaj zgnetemo testo, zelo dobro moramo vse primešati in gnetemo toliko časa, da testo odstopi od posode. Zdaj pa

tehnološka zadeva: testo je treba ročno klofati vsaj 10 minut ali pa ga damo v orbitalni mešalnik. Jaz uporabljam raje stroj. Mami pa zraven grdo gleda!

Če je testo še malo redko, ga moramo še malo obdelati in dodati počasi malo moke. Zdaj pa testo ročno gnetemo: znotraj mora biti mehko, volneno.

Da testo počiva in naraste, doma uporabljamo dediščino stare mame: blatno kastrolo, ki jo pomokamo, damo testo notri, pokrijemo in pustimo, da vsaj enkrat toliko naraste.

OREHOV NADEV: Zmletim orehom dodamo vrelo mleko in premešamo, da se dobro namoči.

Dodamo sladkor, kakav, rum, nariban olupk limone in dobro premešamo. Stepemo beljake in dodamo orehom ter premešamo.

ROZINOV NADEV: rozine namočimo v rum, idealno 24 ur prej, da bodo kar pijane. Skuto dobro premešamo, dokler je mehka, dodamo sladkor, naribano lupino limone in oba rumenjaka. Stepemo beljake in dodamo v skuto. Ta nadev enakomerno namažemo na testo in enakomerno posujemo rozine.

ČOKOLADNI NADEV: v kotlu z dvojnim dnom stopimo maslo in čokolado. V drugo posodo dodamo sladkor, 4 rumenjake in premešamo. Posebej stepemo beljake in dodamo v posodo ter premešamo, nazadnje pa dodamo zmlete čokoladne piškote in dobro vse skupaj premešamo.

Imamo že testo in nadev.

KAKO SESTAVITI POTICO?

Na mizo postavimo prt in delovno površino posujemo z moko. Lepo vzhajano testo stresemo na prt in ga razvaljamo v pravokotnik. Pravokotnik naj bo približno enak naši pekači. Pazimo, da je enakomerno debelo, približno 5 mm. Sedaj enakomerno razmažemo nadev od roba do roba, ampak zadnjega dela ne razmažemo do konca, da se potica ne bo odprla.

Počasi zavijemo potico, prvi del samo malo in potem na tesno zavijemo naprej.

Pekačo namažemo z maslom in pomokamo, da se potica ne prilepi na pekačo. Zelo važno je, da zadnji del potice damo v pekačo tako, da ostane na dnu. Tako se potica ne bo odprla v pečici.

Potica je pripravljena za končno vzhajanje, pustimo jo pokrito 45 minut. Po vzhajanju celo potico prebarvamo z jajčkom. In damo v peč na 180° za 55 minut.

V velikonočnem času v naši košari za žegen nikoli ne manjka potica, saj simbolizira Kristusovo navzočnost med nami in njegovo vstajenje. Potica je tudi del naše kulture in dediščine, ki ne smemo izgubiti.

Peka velikonočne potice je lepa domača naloga, ob kateri bomo gotovo ubujali lepe spomine in se še močneje družinsko povezali.

Martin Zarnik

¿QUÉ SE COCINA EN SVOBODNA? | *Potica*

Hornear potica en casa significa aroma a abuela. Es un recuerdo de infancia, cuando, para que la potica pudiera levar bien, no se me permitía abrir la puerta de la cocina por la corriente de aire. Es utilizar el viejo molde de barro y el palo de amasar de la abuela una o dos veces al año.

Hoy lamento no haber horneado ni cocinado nunca nada con mi abuela.

La receta de la masa para la potica es clásica. Probe distintas variantes, le pregunté a mi mamá, a mis tías en Eslovenia, a distintas madres y abuelas en el Club Esloveno, y así llegué a esta receta, que es la que me resulta más sencilla:

MASA:

- Harina 600 g
- Mantequilla 120 g
- Azúcar 100 g
- Ron 2 cucharaditas
- Ralladura de limón 1
- Ralladura de naranja 1
- 200–300 ml de leche
- Yemas 3
- 1 cucharadita de sal
- Levadura 40 g
- 1 cucharada de azúcar
- 2 cucharadas de harina

Las recetas de los rellenos que están anotadas en el cuaderno de mi mamá provienen de distintas fuentes: el relleno de nuez de parte de mi abuela Pirc, el de pasas de la abuela Golob, y el de chocolate me lo envió mi prima desde Eslovenia:

RELLENO DE NUEZ:

- Nueces molidas 800 g
- Leche 150 ml
- Cacao en polvo 4 cucharadas
- Azúcar 100 g
- Ralladura de limón 1
- Claras 3

RELLENO DE PASAS:

- Pasas 1 kg
- Ron 250 ml
- Ricota 1 kg
- Claras 4
- Ralladura de limón 1
- Yemas 2
- Ron 2 cucharadas

RELLENO DE CHOCOLATE:

- Manteca 250 g
- Chocolate 250 g
- 4 claras
- 4 yemas
- Azúcar 200 g
- Galletas de chocolate molidas 250 g

¡Y empecemos!

PREPARACIÓN DE LA LEVADURA: agregamos la levadura, una cucharadita de azúcar, y dos cucharadas de harina en un recipiente. Luego añadimos un poco de leche tibia y mezclamos hasta que la levadura se disuelva. Dejamos que fermente y leve.

MASA: primero tamizamos la harina, añadimos la sal y mezclamos. En lo que nos queda de leche tibia añadimos la manteca y el

azúcar y mezclamos hasta que se integren. Añadimos el ron, las yemas y la ralladura de limón y naranja.

Agregamos la preparación de levadura y mezclamos. Luego añadimos poco a poco los demás ingredientes y amasamos bien hasta que la masa se desprenda del recipiente.

Ahora viene la parte técnica: hay que amasar a mano al menos por 10 minutos o usar una batidora planetaria. Yo prefiero usar la máquina (aunque mi mamá me mire de costado).

Si la masa está demasiado blanda, hay que trabajarla un poco más y añadir más harina. Ahora sí, hay que amasar a mano hasta que la masa quede suave y esponjosa por dentro.

Para que repose y leve, en casa usamos la herencia de la abuela: una cazuela de barro enharinada, donde colocamos la masa, la cubrimos y esperamos a que duplique su tamaño.

RELLENO DE NUEZ: añadimos leche hirviendo a las nueces molidas y mezclamos bien. Añadimos azúcar, cacao, ron y ralladura de limón, mezclamos bien.

Batimos las claras y las incorporamos.

RELLENO DE PASAS: dejamos las pasas en remojo con ron, idealmente 24 horas, para que queden bien “alegres”.

Mezclamos bien la ricota hasta que quede suave, añadimos azúcar, ralladura de limón y las yemas. Batimos las claras y las incorporamos. Este relleno se unta uniformemente sobre la masa y luego se esparcen las pasas.

RELLENO DE CHOCOLATE: derretimos la manteca y el chocolate a baño maría. En

otro recipiente mezclamos el azúcar con las yemas. Batimos las claras aparte y las añadimos. Por último incorporamos las galletas de chocolate molidas y mezclamos bien.

Y ahora que tenemos la masa y el relleno...

¿CÓMO ARMAR LA POTICA?

Colocamos un mantel sobre la mesa y espolvoreamos harina. Ponemos la masa bien levada y la estiramos hasta formar un rectángulo de un tamaño similar al del molde con un grosor de aproximadamente unos 5 mm.

Extendemos el relleno de manera uniforme, dejando un pequeño borde sin cubrir para que al momento de la cocción la potica no se abra.

Enrollamos la potica con cuidado, primero de manera un poco más holgada y luego tensando un poco más.

Enmantecar y enharinar el molde para que no se pegue. Es muy importante colocar la potica con la última parte del arrollado hacia abajo para que no se abra una vez que la coloquemos en el horno.

La cubrimos nuevamente con un trapo y dejamos levar unos 45 minutos. Luego la pincelamos con huevo y la horneamos a 180 °C durante 55 minutos.

En Pascuas, en nuestra canasta para la bendición de los alimentos nunca falta la potica, ya que simboliza la presencia de Cristo entre nosotros y su resurrección. La potica también es parte de nuestra cultura y herencia, la cual no debemos perder.

Hornear la potica de Pascua es una hermosa actividad familiar, en la que sin duda reviviremos lindos recuerdos y fortaleceremos aún más nuestros lazos familiares.

OBJAVLJENO V SVOBODNI SLOVENIJ
pred 50 leti

POGLED NA TITOV “MILI” MARKSIZEM

Svobodna Slovenija – Leto XXXV, Številka 12 (25. 03. 1976)

Pod zgornjim naslovom je buenosaireški angleški dnevnik Buenos Aires Herald v petek, 19. t. m. izpod peresa “Kranjskega Janeza” objavil naslednji članek:

“Z zanimanjem sem bral Sulzbergerjev članek: „Ali se marksizem more spremeniti?“. Sulzberger poskuša polemizirati s Solženicinom o totalitarnem bistvu vsake in vseh komunističnih partij. Sulzberger osebno ne deli Solženicinovega “črnogledega prepričanja” in navaja kot primer komunizem v Jugoslaviji, katerega smatra za “nekoliko milejšega” kakor v ZSSR.

Ker Sulzberger navaja samo Solženicinove splošne opazke o jugoslovanskem komunizmu (med drugim, da ta “ni deviacija od komunistične linije” in da je Tito “popoln stalinist in lojalen komunist”), bi dodal nekaj neizpodbitnih dejstev o namišljeni “mi-

lini” titoizma.

• Od 16 milijonov jugoslovanskih državljanov leta 1941 jih je bilo v 2. svetovni vojni v Jugoslaviji pobitih nad 1.700.000, kar je nad 12% celotnega prebivalstva te države. Od tistih 1,7 milijona mrtvih so nad 1,2 milijona pobili Titovi partizani v komunistični revoluciji, ki jo je Titova komunistična partija sprožila na ruševinah (po Hitlerju) uničenega jugoslovanskega državnega ustroja.

• Skoro vsi jugoslovanski proti-titovski borci (med njimi četniki generala Mihajloviča in slovenski domobranci), ki so se 5. maja 1945 umaknili na Koroško v južni Avstriji, okupirani po britanskih silah, so bili od istih britanskih sil v dneh med 27. in 30. majem 1945 repatriirani v Jugoslavijo. Nad 100.000 teh repatriiranih mož so junija

1945, se pravi mesec dni po koncu svetovne vojne, Titove sile pobile brez sleherne sodbe in njihova trupla pometale v množične grobove po raznih krajih Slovenije, najzahodnejše ljudske republike titoistične Jugoslavije. Ko so poročila o teh množičnih pobojih dosegle britanske zasedbene oblasti v Avstriji, je vrhovni zavezniški poveljnik za Sredozemlje Feldmaršal Alexander ukazal ustaviti nadaljnje repatriacije jugoslovanskih beguncev v Titovo Jugoslavijo.

• Prav tako je bilo na tkim. “ljudskih sodiščih” leta 1945 tisoče jugoslovanskih državljanov obsojenih na smrt in usmrčenih. V letu 1946 je “justico” jugoslovanskim državljanom delilo devetčlansko vrhovno sodišče, šest vrhovnih sodišč ljudskih republik, ki so skupaj štela 75 sodnikov; 60 okrožnih in 386 okrajnih sodišč s 1611 poklicnimi sodniki (od katerih mnogi niso imeli potrebnega ali sploh kakršnega koli poklicnega študija in prakse) in 34.675 proletnikov. “To relativno majhno število sod-

nikov je v letu 1946 sodilo nad 1.1000.000 primerov,” je izjavil takratni Titov pravosodni minister France Frol. Razvidno je, kakšno “justico” so delila tista sodišča in tisti sodniki, vsi člani jugoslovanske komunistične partije, ki so v letu 1946 odločali o nad 3000 primerih dnevno!

• Še veliko več primerov “miline” jugoslovanskega komunizma bi lahko našeli (koncentracijska taborišča na Golem otoku v Jadranu, v Bosni itd.), a dodajam le še informacijo, ki jo je M. W. Browne poslal iz Beograda New York Timesu, katero je ta objavil 22. januarja t. l., da “je sedaj v Jugoslaviji več političnih pripornikov kakor v kateri koli drugi evropski komunistični državi, razen v ZSSR.” M. W. Browne tudi pravi, da “je v ZSSR sedaj okrog 10.000 političnih pripornikov, v Jugoslaviji pa okrog 8.000, “kar je relativno desetkrat več kakor v ZSSR.”

Ali je komunizem v Jugoslaviji, ki mu pravijo titoizem, milejši kakor v ZSSR?”

KNJIŽNICA DUŠANA ČERNETA V TRSTU |
Stičišče »treh Slovenij«

NASTANEK

Knjižnica Dušana Černeta je bila ustanovljena leta 1983 kot samostojen odsek *Slovenske prosvete* v Trstu. V letu 2003 pa je bil ustanovni občni zbor kulturnega združenja *Knjižnica Dušana Černeta – Biblioteca Dušan Černe*, saj se je odbor odločil za ustanovitev samostojnega društva. Knjižnica se nahaja v drugem nadstropju stavbe v Ul. Donizetti 3 v Trstu, kjer imajo svoje sedeže tudi druge slovenske ustanove. Od začetka in do njegove smrti leta 2014 je bil duša knjižnice Marjan Pertot. Septembra 2004 je vodstvo knjižnice pogodbeno zaposlilo Lučko Kremžar, da bi pomagala g. Pertotu pri vzpostavljanju stikov s slovenskimi zdonskimi organizacijami in posamezniki ter pri urejanju slovenske zdonske periodike, posebno pa še za to, da bi sodelovala pri vključevanju knjižnice v slovenski knjižnični sistem COBISS. Konec leta 2015 se je odbor *Knjižnice* odločil, da knjižničarko zaposli za nedoločen čas.

Zbiranje knjižnega gradiva se je pričelo že pred ustanovitvijo knjižnice. Ko je leta 1975 umrl časnikar in politik Dušan Černe, je *Slovenski prosveti* v Trstu zapustil svojo zasebno knjižno zbirko, ki je obsegala preko 500 knjižnih enot (priročniki, slovarji, romani, revije in druge publikacije). Temu pa so bile dodane knjižne zapuščine duhovnikov Nataleja Silvanija in Ivana Vrečarja ter drugih javnih delavcev. Veliko število knjig so knjižnici darovali revija *Mladika*, *Slovenska prosveta*, *Slovenska kulturna akcija* iz Argentine in mnogi posamezniki.

Prvenstvene naloge *Knjižnice Dušana Černeta* so:

- Zbiranje in popisovanje zamejskega tiska v Italiji, na avstrijskem Koroškem, Hrvaškem in Madžarskem.
- Zbiranje in popisovanje slovenskega zdonskega tiska.
- Zbiranje in popisovanje tujejezičnega tiska, ki obravnava probleme Slovencev v zamejstvu in zdomstvu.
- Zbiranje in popisovanje znanstvenega tiska iz Slovenije, ki obravnava slovenska zamej-

ska in zdonska vprašanja.

- Izposoja gradiva in tudi posredovanje redkejših tiskov na daljavo s pomočjo skeniranja.
- Gojenje stikov s slovenskimi kulturnimi organizacijami v tujini, s knjižnicami v Sloveniji, predvsem z *Narodno in univerzitetno knjižnico*, inštitutom *Studia Slovenica* in drugimi specializiranimi ustanovami.
- Gojenje stikov z drugimi knjižnicami na Tržaškem, zlasti v okviru *Julijskega knjižničnega sistema*.
- Prirejanje razstav slovenskega zamejskega in zdonskega tiska, literarnih večerov, predstavitev knjižnih novosti, obiskov na italijanskih šolah ter organizacija kulturnih in zgodovinskih srečanj, simpozijev in ekskurzij.
- Priprava in izdaja najrazličnejših zamejskih in zdonskih bibliografij ter drugih publikacij, ki nastajajo ob preučevanju zbranega gradiva.

Knjižnica Dušana Černeta vsako leto podeli *Nagrado Dušana Černeta*, ki je namenjena Slovincu oz. Slovenki ali slovenski organizaciji v Italiji, ki si prizadeva za ideale, za katere se je zavzemal Černe, torej za slovenstvo, demokracijo in krščanstvo.

V reviji *Mladika* nekajkrat na leto objavljam rubriko *Novice KDC*, v kateri opozarjamo na opravljeno delo, zanimivosti v knjižnici in razne knjižničarske pobude.

Še tradicionalna letna pobuda *Knjižnice Dušana Černeta* je tudi *Zamejski dan* (ali sta *Zamejska dneva*!), ko maturantom skupine RAST iz Argentine skušamo malo predstaviti slovenske kraje in ljudi na Tržaškem in Goriškem.

PRIDOBIVANJE GRADIVA

Prvotno gradivo smo torej prejeli iz Černetove zapuščine in zapuščine raznih duhovnikov. A mnogo drugega gradiva smo prejeli z izmenjavanjem in darovi, zlasti pa z vztrajnim dopisovanjem s slovenskimi rojaki po svetu. Neprecenljiva je bila pomoč dr. Janeza Arneža, ki je ustanovil in vodil inštitut *Studia Slovenica*, saj smo si z njim redno izmenjavali t. i. duplikate. Tudi obisk Argentine g. Pertota je bil odlična priložnost, da je navezal stike s tamkajšnjimi rojaki, ki so mu z veseljem da-

rovali ogromno gradiva (ne gre samo za knjige, ampak tudi za drobni tisk – vabila, letake, gledališke liste, programe ipd.). Večkrat je obiskal slovenske župnije v Nemčiji, Belgiji in drugod, spoznal dušne pastirje in zbiral glasila in oznanila teh župnij. Prav tako si je dopisoval s slovenskimi duhovniki in posamezniki v Kanadi, ZDA, Avstraliji, Franciji, Angliji ...

Še danes pridobivanje gradiva sloni na osebnih stikih (čeprav preko e-pošte). Z vso tehnologijo, ki jo imamo danes na razpolago, še vedno potrebujemo ljudi, ki jih tematika zanima in imajo dovolj časa za iskanje in urejanje gradiva. Ko prihajajo razni obiskovalci v naše kraje in obišejo naše prostore ter se lahko osebno spoznajo, postane sodelovanje veliko lažje, zato je vzpostavljanje novih in ohranjanje že obstoječih stikov velik izziv. Vsako leto seveda v skladu z možnostmi tudi nakupujemo novosti, za starejše izdaje pa se poslužujemo zlasti ljubljanskih antikvariatov. In omeniti je treba še občasne darove prijateljev in znancev iz samega zamejstva. Časopise in revije dajemo vezat.

HRAMBA

Trenutno hranimo nekaj več kot 22.000 enot, kakih tisoč pa jih še čaka na obdelavo. Med iskanjem dodatnih prostorov za hrambo se je nabralo veliko gradiva, ki je v škatlah potrpeljivo čakalo na obdelavo.

KAJ HRANIMO

Posebnost naše knjižnice je, da zbiramo vse, kar izdajajo Slovenci zunaj Slovenije, in vse, kar se piše o Slovencih v zamejstvu in po svetu. Hranimo publikacije iz obeh Amerik (Argentina, Brazilija, Čile, Ekvador, Mehika, Kanada, Paragvaj, Urugvaj, Venezuela, ZDA), iz skoraj vseh evropskih držav, pa še iz Avstralije, Kitajske, Japonske ... Hranimo knjige in periodične publikacije (revije, časopise, glasila društev, oznanila, koledarje ipd.), a hranimo tudi drobni tisk. To so vabila, programi, podobice, letaki ipd. Na žalost pa to gradivo ni urejeno, oziroma je le delno urejeno. Za nadaljnje urejanje bi

potrebovali dodatne delovne moči, ki pa jih zaradi omejenih sredstev ne moremo zaposliti. Občasno pa honoriramo zunanje sodelavce za zahtevnejše vpise v COBISS in pa za skeniranje redkega gradiva, ki ga imamo in ga mislimo v kratkem spraviti na splet.

Gradivo hranimo v prostorih knjižnice v 2. nadstropju na ul. Donizetti in pa v pritličnem skladišču.

Knjižnica je vključena v vseslovenski knjižnični sistem COBISS.SI, kjer se prikažejo vse publikacije, ki jih imamo in so na razpolago za izposajo na dom ali za ogled v čitalnici.

Pripravljamo tudi spletno stran, kjer bodo, med drugim, na razpolago skenirani unikati (to je gradivo, ki ga hrani samo naša knjižnica). Stran je še v pripravi, oblika prikaza in razpoložljivost gradiva pa bosta odvisni od veljavnih avtorskih pravic.

ZAKLJUČEK

Zavedamo se, da opravljamo pomembno poslanstvo, saj smo, recimo, kar zadeva zdonski tisk, po *Narodni in univerzitetni knjižnici* in knjižnici *Studia Slovenica* nedvomno ustanova, ki lahko nudi raziskovalcem in ljubiteljem največ dragocenega gradiva iz bogate in pisane ustvarjalnosti Slovencev po svetu.

Z veseljem sprejemamo gradivo tudi iz Argentine, a moramo opozoriti, da zaradi prostorske stiske sprejemamo samo take publikacije, ki jih še nimamo na naših policah.

Za dodatne informacije ali za morebitne darove lahko pišete na elektronski naslov: kdc@spin.it.

Lučka Kremžar

KOLEDAR

22. marca
Državnozborske volitve v Sloveniji
Od 7. do 19. ure se lahko voli na
Velesposlaništvu Republike Slovenije v Buenos Airesu, Esmeralda 910, 3. nadstropje.

24. marca
V Hladnikovem domu, ob 17.00 predstavitev kulturne revije
Tretja Vrsta

27. marca
Eksodus 1945 - Naša Kri
v Slomškovem domu ob 20. uri

29. marca
Cvetna nedelja. Blagoslov butaric in svete maše po slovenskih domovih

2. aprila
Veliki četrtek

3. aprila
Veliki petek

4. aprila
Velika sobota

5. aprila
Velikonočna nedelja

OSEBNE NOVICE

 ČESTITKE

23. februarja je g. Dušan Pipp dopolnil 100 let. Pošiljamo mu naše čestitke ter mu želimo obilo zdravja in božjega blagoslova.

Društvo Slovenska vas
vključno vabi na

Predstavitve kulturne revije Tretja vrsta
V Hladnikovem domu

Torek, 24. marca ob 17. uri

Msgr. J. Hladnik 3970, Remedios de Escalada

“ ZA RAZMISLEK IN NASMEH ”

“En dober pregovor na dan, prežene slabo voljo stran”

PREGOVORI IN CITATI

BRANJE

Preteklega 5. marca smo v Sloveniji obeležili prvi “Nacionalni dan branja”, namenjen spodbujanju branja, bralne pismenosti in bralne kulture v celotni družbi. Datum je bil izbran zato, ker je 5. marec rojstni dan dr. Mance Košir, ene najpomembnejših promotorov branja v Sloveniji.

Dr. Manca Košir (1948-2024) je bila ugledna novinarka, publicistka in profesorica za novinarsko sporočanje, vzgojo za medije in novinarsko etiko na Fakulteti za družbene vede Ljubljanske univerze. Je avtorica številnih strokovnih člankov in 16 knjig. Posvetila se je tudi prostovoljnemu delu v hospicu. Konec 90-ih let prejšnjega stoletja je skupaj z Andragoškim centrom Slovenije ustanovila študijske krožke “Beremo z Manco Košir”.

Ob razglasitvi 5. marca kot “Nacionalni dan branja” je vlada objavila: “Z razglasitvijo nacionalnega dneva branja želimo okrepiti sistemsko spodbujanje bralne pismenosti in bralnih navad v vseh starostnih skupinah ter se odzvati na vznemirljive podatke o njihovem upadu. Branje posamezniku omogoča razumevanje informacij, razvija kritično mišljenje in jezikovne zmožnosti, krepi socialno vključenost ter podpira vseživljenjsko učenje. Hkrati ima pomembno vlogo pri zaposljivosti, aktivnem

državljanstvu in sposobnosti sodelovanja v demokratični družbi. Nacionalni dan branja je zamišljen kot osrednji dan ozaveščanja, ki bo vsako leto usmeril javno pozornost v pomen branja ter deloval kot izhodišče in povezovalna platforma za letošnje bralne pobude.

Preberemo nekaj pregovorov in citatov o branju?

- Sončni vzhod prebuja naravo, branje knjig razsvetljuje glavo. (mongolski pregovor)
- Branje je za um to, kar je telovadba za telo. (Joseph Addison, angleški esejist, kritik, pesnik in dramatik)
- Življenje je prekratko, da bi brali slabe knjige. (angleški pregovor)
- Obstajajo večji zločini kot je sežiganje knjig. Eden od njih je, da jih ne beremo. (Ray Bradbury, ameriški pesnik in pisatelj)
- Branje je sanjanje z odprtimi očmi. (španski pregovor)
- Veliko moramo brati, vendar ne česarkoli. (Plinij, rimski politik, govornik in pisatelj)
- Tri dni ne beri knjig, pa bodo tvoje besede izgubile lepoto. (kitajski pregovor)

- Branje dobrih knjig je kot pogovor z najboljšimi ljudmi preteklih stoletij. (René Descartes, francoski filozof)
- Kakršne knjige beremo, takšno življenje živimo. (španski pregovor)
- Branje knjige je nenehen dialog: knjiga govori, duša pa odgovarja. (André Maurois, francoski pisatelj)
- Boj se človeka, ki je prebral eno samo knjigo. (latinski pregovor)
- Drugi naj se hvalijo s tem, kar so napisali; jaz sem ponosen na to, kar sem prebral. (Jorge Luis Borges, argentinski pisatelj, pesnik, literarni kritik in prevajalec)
- V dobri knjigi je največ skritega med vrsticami. (švedski pregovor)
- Ko se naučiš brati, postaneš za vedno svoboden. (Frederick Douglass, ameriški reformator, abolicionist, govornik, pisatelj in državnik)
- Brati in ne premisliti je isto kot jesti in ne prebaviti. (ruski pregovor)

Izbral: Jože Jan

DUHOVNE PRIPRAVE
NA VELIKO NOČ

Nedelja 22/03
SAN MARTIN
9.30 uri
CARAPACHAY
11.30 uri

Četrtek 26/03
PRISTAVA
19.30 uri
SAN JUSTO
20. uri v stolnici

Petek 27/03
RAMOS MEJIA
19.00 uri

Velikočno
v cerkvi Marije Pomagalj
v Ramon Falcón ASES - CABA

Tridnevje

urniki

VELIKOČNA TRČKA
TISELJA
PREVAL
WÜLLER
KONTNER
JERRE
TETČKOVIC
LJUBE
BISCHOF
KOSTIČ
ČUŠIN

EXODUS 1945
Naš narod. Naše rane.

27. marca
ob 20. uri
V SLOMŠKOVEM DOMU
Castelli 28 - Ramos Mejia

11. aprila
ob 20. uri
V SLOVENSKEM DOMU SAN MARTÍN
Ramón Castillo 2362 - San Martín

18. aprila
ob 18. uri
V HLADNIKOVEM DOMU
Monseñor Hladnik 3976 - Remedios de Escalada

19. aprila
ob 9.45 uri
V NAŠEM DOMU SAN JUSTO
Hipólito Yrigoyen 2756 - San Justo

19. aprila
ob 11.30 uri
NA PRISTAVI
República de Eslovenia 1851 - Castelar

“ODPRI TE SRCE, PODARITE UPANJE”.

72. MISLIJSKA TOMBOLA

NEDELJA, 12. APRILA, NA PRISTAVI
OB 15:00 URI

SPREJEMAMO DOBITEK IN FINANČNO PODORO. BODIMO VELIKODUŠNI!!

KONTAKTIRAJTE SE S PREDSEDNIKOM SVOJEGA DOMA.

SE NE UKINE ZARADI DEŽJA!

REPÚBLICA DE ESLOVENIA 1851, CASTELAR

REPUBLIKA SLOVENIJA
URAD VLADE ZA SLOVENCE V
ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Antonio Podržaj e Hijos S.R.L.

Grupo HZ

SLAR
CÁMARA DE COMERCIO
ESLOVENO ARGENTINA

BAJDA s.r.l.

SVOBODNA SLOVENIJA | Glasilo Slovencev v Argentini

Ustanovitelj: Miloš Stare

Lastnik: društvo Zedinjena Slovenija

Predsednik: Jure Komar

Uredniška ekipa:

Jože Jan, Tomi Kastelic, Sofi Komar,
Lucijana Vombergar in Leila Erjavec

SVOBODNA SLOVENIJA / ESLOVENIA LI BRE

Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires - Argentina

email: svobodna.ba@gmail.com

www.svobodnaslovenija.com.ar